

УДК 37.09

РАДУЛ Ольга Сергіївна –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки
дошкільної і початкової освіти
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
e-mail: os.radul@gmail.com

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У 20-30-і РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Нині, як і сто років тому, перед країною постає завдання реформування вищої освіти, тільки тоді цілі були інші – не зменшити, а збільшити кількість навчальних закладів для підготовки фахівців для різних галузей народного господарства. Освіта народу була одним із провідних завдань усіх українських урядів 1917–1920 рр. – Центральної Ради, Гетьманату, Директорії, більшовиків. Усі вони прагнули втілити в життя демократичні принципи освіти – всезагальність, доступність, рівність, безкоштовність, навчання рідною мовою. Так склалося історично, що у 1919–1920 рр. утверджується при владі уряд більшовиків та створюється Українська Соціалістична Радянська Республіка. Організація системи освіти була покладена на Народний комісаріат освіти (НКО). У статті ми зупинимося на проблемі розбудови педагогічної освіти в Україні у 20–30-і рр. ХХ ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З-поміж досліджень історії педагогічної освіти останніх десятиліть виокремимо монографії Майбороди В. «Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917–1982 рр.)» (1992) [5], Постолатія В. «Педагогічна освіта на Кіровоградщині (1865–1965 рр.)» (2006) [8], Радул О. «Історія вищої школи Європи (V ст. – середина ХХ ст.)» (2011) [9], навчальний посібник Алексюка А. «Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія» (1998) [1].

Мета статті. У нашій статті акцентуємо увагу на типах педагогічних шкіл, що існували в Україні та особливостях розвитку педагогічних навчальних закладів у нашому місті, який у 20–30-і рр. називався Єлисаветград (до 1924), Зінов'євськ (до 1934), Кірове (до 1939), Кіровоград.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність Народного комісаріату освіти фактично розпочалася у 1920 р., з того ж часу почалася безпосередньо перебудова системи вищої освіти. Законодавчо це було закріплено у «Схемах

народної освіти УСРР» (1920) та «Кодексах законів про народну освіту в УСРР» (1922).

24 лютого 1920 р. Наркомос України розіслав «Тимчасову інструкцію губернським відділам народної освіти», в якій наказувалося провести низку термінових заходів у галузі вищої освіти, і зокрема розпочати організацію інститутів народної освіти (ІНО) відповідно до вимог української радянської школи. Керівництву вищими навчальними закладами пропонувалося створити на місцях управління вищими школами, що мали безпосередньо підпорядковуватися Наркомосу [2]. Права і функції управлінь визначалися спеціальною інструкцією. Вони мали керувати всім життям ВНЗ. Однак адміністративно-технічні функції належали вищим школам. В управліннях створювалися відділи: науково-академічний, адміністративно-академічний, господарсько-фінансовий, соціального забезпечення студентів.

Важливим етапом у розбудові вищої школи стала «Інструкція Управління вищої школи на місцях», видана Наркомосом України 9 червня 1920 р., яка фактично виконувала роль тимчасового статуту ВНЗ. У ній визначався напрям перебудови навчально-методичної роботи і реорганізації старих вищих закладів освіти, зокрема на базі історико-філологічних та фізико-математичних факультетів університетів пропонувалося створення педагогічних навчальних закладів [2].

Відповідно у дореволюційних університетах ліквідувалися історико-філологічні та фізико-математичні факультети. На їхній основі почали створювати інститути народної освіти (ІНО). Так, згідно з постановою управління вищих шкіл (УВШ) міста Києва від 20 липня 1920 р. на базі історико-філологічного факультету університету св. Володимира і Вищих жіночих курсів було утворено Вищий інститут народної освіти ім. Михайла Драгоманова (ВІНО). Вища Наукова Рада УВШ обрала перший академічний склад інституту у кількості 34 особи, які на

першому організаційному засіданні 23 липня розглянули план організації інституту, тимчасовий статут «Положення про управління ВІНО», затверджений 6 серпня 1920 р.

ВІНО ім. М. Драгоманова поділявся на такі факультети, відділи та школи: «1) факультет шкільної освіти з двома відділами – гуманітарним і природничим (з підвідділами фізико-математичним, неживої і живої природи, географічним і агрономічним); 2) факультет дошкільної освіти. Передбачалося відкриття ще двох факультетів – позашкільної освіти і трудових процесів» [4, с. 89–90].

Історико-філологічні, юридичні, фізико-математичні та природничі факультети університетів реформувалися як педагогічні факультети чи інститути.

З 1920 р. інститути народної освіти утворюються і на базі дореволюційних учительських інститутів.

Наприкінці 1920 р. у складі Наркомосу утворюється Головний комітет професійно-технічної та спеціально-наукової освіти (Укрголовпрофос), який здійснював керівництво робітничою, професійною і вищою спеціальною освітою. Відділи вищих навчальних закладів і професійної освіти, що до цього існували у складі Наркомосу, були ліквідовані.

У 1921 р. Наркомос остаточно ліквідував усі університети, розглядаючи їх як найбільш консервативну форму старої вищої освіти. На їх основі продовжили створення інститутів народної освіти.

В ІНО з метою забезпечення підготовки працівників для всіх установ і закладів народної освіти в 1921 р. організувалися відповідні факультети:

– факультет соціального виховання (факсоцвих) для підготовки працівників вищої кваліфікації в установах соцвиху (дитсадках, дитбудинках, школах);

– факультет професійної освіти (факпрофос), завданням якого був випуск працівників і викладачів профшкіл ФЗУ (фабрично-заводське учнівство) і частково технікумів;

– факультет політосвіти (політос), що готував працівників політосвітніх установ з урахуванням специфіки проведення організаторської, пропагандистської і культурно-освітньої роботи [3; 9].

Факультети соціального виховання відкривалися в усіх інститутах народної освіти, а факультети професійної освіти – лише в тих, що створювалися на базі колишніх університетів. Так, станом на 1 жовтня 1921 р. у Києві, Харкові, Одесі і

Катеринославі діяли ІНО у складі двох факультетів: соціального виховання і професійної освіти. Через реорганізацію учительських інститутів у Вінниці, Чернігові, Глухові, Житомирі, Миколаєві, Херсоні, Полтаві, а також державного університету в Кам'янці-Подільському та історико-філологічного інституту у Ніжині було засновано 9 ІНО в складі одного факультету.

В Одесі був заснований факультет політосвіти. У Києві та Одесі створені відділення для підготовки спеціалістів із дитячої дефектології. Загальна кількість студентів на всіх курсах навчання становила на факультетах соціального виховання 1321 особу, на факультетах профосвіти – 5116 осіб [1].

Відповідно до законів України про освіту вищу школу представляли технікуми та інститути. Технікум готував працівників вищої кваліфікації певної вузької галузі народного господарства і державного будівництва. Інститут готував організаторів вищої кваліфікації для широких галузей. Над вищими навчальними закладами знаходилися науково-дослідні кафедри (як при ВНЗ, так і окремо) і науково-дослідні інститути на чолі з Академією наук України [2].

Передбачалося, що типи профшкіл, технікумів та інститутів, диференціація і обсяг їхніх навчальних програм визначатимуться Головною профосвітою відповідно до стану виробництва в країні. Така організація народної освіти, побудована на засадах професійної освіти, зумовлювалася потребами господарського і культурного життя країни того часу.

У виробничій програмі Укрголовпрофосу на 1922 р. зазначалося, що в основу системи педагогічної освіти покладалися такі принципи:

1) система педагогічної освіти є системою вищої освіти;

2) вища педагогічна освіта будується за функціональними ознаками – Соцвих, Профос, Політосвіта. Вона повинна готувати працівників освіти, організатора, який володіє всіма методами дитячого виховання і педагогічної роботи з підлітками та дорослими.

Згідно з «Кодексами законів про народну освіту в УСРР» основними типами закладів професійної освіти для підготовки учительських кадрів були такі: інститути народної освіти (ІНО), педагогічні технікуми з відділами соціального виховання, професійної освіти і політосвіти.

У 1923 р. ІНО відкривається у Луганську на основі переведених з Єнакієво трирічних вищих педагогічних курсів. Станом на 1 січня

1924 р. в Україні діяло 14 інститутів народної освіти. Однак, у 1924 р. через матеріальні труднощі Глухівський і Вінницький ІНО перестали функціонувати, на їхній базі відкрилися вищі педагогічні курси [9]. У 1925 р. у Харківському інституті народної освіти відкривається факультет політосвіти [10]. У 1927/1928 навчальному році в Україні діяло 12 інститутів народної освіти, в яких навчалось 6899 студентів [7, т. 3, стб. 601–602].

Факультети професійної освіти готували вчителів-предметників. Форми і методи навчання застосовувалися різноманітні – лекції, бесіди, семінари, реферати, практичні заняття в кабінетах і лабораторіях, екскурсії, відвідування фабрик тощо. Перевага надавалася практичним заняттям, які розвивали самодіяльність студентів.

Факультети соціального виховання була абсолютно новими. Основне завдання їх роботи полягало у підготовці педагога-колективіста, організатора дитячого життя в колективі, який би знав природу дитини і відповідно був би здатний виховувати її від народження до юності. На таких факультетах готували різних фахівців. Так, шкільна секція готувала кадри для старшого концентру єдиної трудової школи-семирічки; дошкільна секція – для дошкільних закладів (дитячих будинків, садочків і т.і.); секція комуністичного дитячого руху – піонерських працівників; педологічна – відповідних працівників для різних установ. Також здійснювалася підготовка кадрів для боротьби з малолітніми та неповнолітніми правопорушниками [10].

Для підготовки працівників для єдиної трудової школи в багатьох містах України відкривалося чимало педагогічних начальних закладів. У Єлисаветграді місцевою владою 1 червня 1921 р. було відкрито вищі трирічні педагогічні курси, які прирівнювалися до технікуму і відносилися до вищих закладів освіти, у складі трьох класів – одного першого і двох підготовчих. Перший клас мав історико-філологічне, біологічне і фізико-математичне відділення [8].

На педкурси в Єлисаветграді приймали насамперед сільську молодь за направленням різних організацій, оскільки виробничий ухил був сільськогосподарський, а на вільні місця – і мешканців міст. Предмети викладання поділялися на три цикли: педагогічний, суспільний і виробничий. До педагогічного входили, зокрема, такі дисципліни: вивчення дитячих закладів, психологія, основи педології, принципи трудового виховання, робота на селі з дорослими, педагогічні системи, дидактика, гігієна, основи

дефектології, статистика народної освіти, дитячий рух.

У 1925 р. педкурси у Зінов'євську (колишньому Єлисаветграді) стають педагогічним технікумом. Випускники педтехнікуму були фахівцями початкової освіти, однак при потребі могли викладати предмети і в будь-яких класах семирічки, хоча і не мали відповідної методичної підготовки.

У 20-і роки велика увага приділялася українізації освіти та навчанню національних меншин рідною мовою. Одна з перших постанов ВУЦВК та РНК України від 1 серпня 1923 р. «Про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови» зазначала, що внаслідок вікового утиску виникла нерівність культур народів і щоб її позбутися, необхідно «збільшити українізацію всього державного апарату», протягом найближчого часу зосередити увагу держави на поширенні знання української мови. Водночас постановою закріпила права нацменшин у мовній сфері, підтвердила конституційну рівність мов усіх національностей, які проживали на території України [1].

Втілюючи постанову у життя, розпочалася активна робота з підготовки вчителів для національних шкіл різних народностей. Учителів для єврейських шкіл готували педагогічні технікуми в Києві, Харкові, Вінниці, Житомирі, а також відділення при робітфаці Одеського інституту народної освіти. В Одеському ІНО, а також у педтехнікумах Хортиці та Пришиба Мелітопольського національного округу готували вчителів для німецьких шкіл, у Київському педтехнікумі – для польських, у Преславському педтехнікумі Мелітопольського округу – для болгарських.

Розв'язанням проблеми національного шкільного будівництва й, зокрема підготовки вчителів, опікувалися відповідні структури (відділи, бюро, секції) при ЦК КП(б)У, а також національні секції при Наркомосі України.

У 1931 р. підготовку вчителів для шкіл національних меншин в Україні здійснювали Київський польський інститут соціального виховання, Одеський німецький інститут народної освіти з відділеннями німецької та єврейської мов, а також 10 педагогічних технікумів, зокрема, єврейських – 3 (610 студентів); російських – 2 (140 студентів); німецьких – 1 (295 студентів); болгарських – 1 (190 студентів); польських – 1 (140 студентів); грецьких – 1 (270 студентів); молдавських – 1. Загалом у цих закладах навчалось 1710 студентів. Діяв

також татарський відділ при грецькому педагогічному технікумі у Маріуполі (35 студентів) і чеський відділ при українському педтехнікумі (40 студентів) [1]. Програма навчання передбачала вивчення історії України, історії освіти та педагогічної думки в Україні, краєзнавства, української мови і літератури.

Успішною була українізація вищих шкіл, яка розпочалася з декрету Раднаркому УСРР від 27 липня 1923 р. «Про заходи в справі українізації шкільно-виховних і культурно-освітніх установ». Передбачалося запровадити викладання українською мовою насамперед у педагогічних, сільськогосподарських, соціально-економічних навчальних закладах.

Найбільш активно цей процес виявився у педагогічних закладах. Так, за 4 роки (1923–1926) загальна кількість українських педагогічних інститутів з українською мовою викладання зросла з 30,8 % до 41,7 %. Водночас більше ніж удвічі (з 23,1 до 58,3 %) збільшилася кількість інститутів із двомовним викладанням (українською і російською мовами) за рахунок третьої групи двомовних інститутів, викладання в яких велося російською мовою та мовами національних меншин. На 1929 рік у понад 30 % вищих навчальних закладах навчання проводилося винятково українською мовою [1, с. 187, 188].

З 1929 р. почалася уніфікація народної освіти у межах СРСР. З цього часу в Україні на технікуми покладалося завдання готувати фахівців середньої кваліфікації, а на інститути – вищої.

Із упровадженням єдиної системи вищої освіти найбільші, добре забезпечені навчально-матеріальною базою технікуми перетворювалися на інститути. У галузі педагогічної освіти до таких належали Глухівський і Уманський [6, с. 141–145; 9, с. 319–320].

У зв'язку із упровадженням у 1930 р. обов'язкового початкового навчання збільшується потреба у вчителів, що зумовлює і перебудову системи педагогічної освіти. У липні 1930 р. уряд СРСР ухвалив постанову «Про реорганізацію вищих навчальних закладів, технікумів і робітничих факультетів», а в серпні – «Про реорганізацію мережі і систем педагогічної освіти в Україні». Згідно цих документів установлювалися такі три типи навчальних закладів:

а) вищі педагогічні школи – педагогічні інститути;

б) середні педагогічні школи – педагогічні технікуми;

в) дво- і однорічні педагогічні курси [3; 5].

До вищої ланки педагогічної освіти належали:

1. Інститути соціального виховання з такими факультетами: а) *шкільним*, який готував учителів старших класів трудової школи; б) *педолого-педагогічним*, що здійснював підготовку дефектологів і працівників для роботи з неповнолітніми правопорушниками, викладачів педагогічних дисциплін для педтехнікумів, організаторів дошкільних закладів; в) *позашкільного виховання*, який випускав працівників комуністичного дитячого руху (комдитруху), організаторів дитячих клубів, кінотеатрів, бібліотек. Два останніх факультети відкривалися не в усіх інститутах.

2. Педагогічні інститути професійної освіти, мета яких полягала у підготовці педагогічних кадрів для ФЗУ, технікумів, вечірніх робітничих університетів та інших шкіл і курсів для дорослих.

3. Фізико-хіміко-математичні інститути, що готували вчителів ФЗУ, технікумів, робітфаків, робітничих університетів та шкіл і курсів для дорослих, а також наукових працівників.

4. Інститут лінгвістичної освіти для підготовки викладачів іноземних мов ВНЗ і технікумів та перекладачів вищої кваліфікації (у Києві).

5. Інститут фізичної культури, що виник у Харкові, готував організаторів фізвиховання, методистів для інститутів і технікумів [3].

Рада народних комісарів УСРР 11 серпня 1930 р. затвердила перелік інститутів і відділів. Серед 39 педагогічних вищих навчальних закладів був і Зінов'євський інститут соціального виховання [5], який вірогідно розпочав свою роботу ще з 1929/30 навчального року на базі педагогічного технікуму, а офіційно педтехнікум було реорганізовано в інститут соціального виховання 1 жовтня 1930 р. [8]. У 1933 р. відбувся третій і останній випуск інституту соціального виховання. Тоді його закінчило 95 осіб.

У наступні роки поступове охоплення загальним початковим навчанням усіх дітей відповідного віку, збільшення кількості семирічних та середніх загальноосвітніх шкіл знову зумовлює перебудову педагогічної освіти. Так, у 1933 р. частина інститутів соціального виховання та інститутів професійної освіти реорганізуються у *педагогічні інститути*. Найбільшими з них стають Київський, Харківський, Одеський, у яких встановлюється чотирирічний термін

навчання і збільшуються набори студентів.

Інститут соціального виховання у Зінов'євську у 1933 р. реорганізується у педагогічний інститут у складі двох факультетів – фізико-математичного і хіміко-біологічного. Випускники інституту соціального виховання 1932 і 1933 років були зараховані на четвертий курс [8] і, відповідно, перший випуск педагогічного інституту відбувся вже у 1934 р.

Однак реформування педагогічної освіти на цьому не припинилося. Швидке збільшення семирічних шкіл у середині 30-х років зумовило гостру потребу в учителях старших класів. Педагогічні інститути не мали змоги підготувати необхідну кількість таких фахівців. Для розв'язання цієї проблеми, починаючи з 1935/36 н.р., у системі вищої педагогічної освіти організується новий тип навчального закладу – *вчительський інститут* з дворічним терміном навчання. 15 педагогічних інститутів були реформовані в учительські [3, с. 5].

Визначалася структура факультетів педагогічних і учительських інститутів. Для чотирирічних навчальних закладів передбачалася робота таких факультетів: історичних, географічних, мовно-літературних, фізико-математичних, хіміко-біологічних і педагогічних; для учительських інститутів – гуманітарних, біологічних і фізико-математичних.

У 1935 р. на базі Кіровського педагогічного інституту був організований учительський інститут з дворічним терміном навчання у складі двох факультетів: фізико-математичного і природничо-географічного. У 1937 р. педагогічний інститут припиняє свою діяльність, а до цього часу учительський і педагогічний інститути діяли одночасно. Того ж року в учительському інституті був організований третій факультет – мови та літератури з двома відділеннями – українським та російським.

Зміцнення навчально-матеріальної бази учительських інститутів, найбільшими з яких були Вінницький, Кіровоградський (Кіровський), Чернігівський і Кременчуцький, сприяло перетворенню їх на педагогічні інститути у 1939 р. Одночасно при цих навчальних закладах та при Миколаївському, Харківському, Криворізькому та Запорізькому почали функціонувати й учительські інститути.

На початку 1941 р. у Дніпропетровську, Одесі і Харкові працювали педагогічні інститути іноземних мов. Загалом, у 1940/41 навчальному році в Україні діяло 24 педагогічні і 45 учительських інститутів [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, особливістю педагогічної освіти в Україні у 20-і роки було те, що вищими навчальними закладами були Інститути народної освіти і педтехнікуми (до педтехнікуму прирівнювалися і вищі трирічні педагогічні курси). З уніфікацією вищої освіти у всьому СРСР (1929 р.) в Україні до вищої педагогічної освіти належали інститути соціального виховання, педагогічні інститути професійної освіти, фізико-хіміко-математичні інститути, Інститут лінгвістичної освіти, інститут фізичної культури. З 1933 р. частина інститутів соціального і профосвіти реорганізується на педагогічні інститути (з чотирирічним терміном навчання), а з 1935 р. створюються учительські інститути (з дворічним терміном навчання). У нашому місті у 20–30-і рр. діяли вищі трирічні педагогічні курси (1921–1925), педтехнікум (1925–1929), інститут соціального виховання (1929–1933), педагогічний (1933–1937 та з 1939 р.) та учительський (з 1935 р.) інститути.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Вища школа УРСР за 50 років (1917–1967) (Історичний нарис): у 2 ч. – К.: В-во Київського університету, 1967. – Ч. 1 (1917–1945). – 395 с.
3. Івашина Г. З. 50 років системи педагогічної освіти Української РСР / Г. З. Івашина // Початкова школа. – 1977. – № 12. – С. 1–5.
4. Киевский университет. Документы и материалы. 1834–1984 / [сост. В. А. Замлинский, А. А. Буравченков, А. В. Долинский и др.]. – К.: Вища школа, 1984. – 191 с.
5. Майборода В. К. Вища педагогічна освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917–1985) / Майборода В. К. – К. Либідь, 1992.
6. Материалы по реорганизации вузов, втузов, техникумов и рабфаков СССР. – М.: Госиздат РСФСР, 1930.
7. Педагогическая энциклопедия: в 3 т. / [под ред. А. Г. Калашникова]. – М.: Работник просвещения, 1927–1929.
8. Постолатій В. В. Педагогічна освіта на Кіровоградщині (1865–1965 рр.) / Постолатій В. В. – Кіровоград: Нацвидав, 2006. – 144 с.
9. Радул О. С. Історія вищої школи Європи (V ст. – середина XX ст.) [монографія] / Радул О. С. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2011. – 536 с.
10. Харьковский государственный университет. 1805–1980. Исторический очерк. – Харьков: Вища школа. Изд-во при Харьк. ун-те, 1980. – 160 с.

REFERENCES

1. Aleksjuk, A. M. (1998). *Pedagogika vyshhoi' osvity Ukrainy. Istorija. Teorija. Pidruchnyk*. [Pedagogy of higher education in Ukraine. History. Theory: Textbook]. Kiyiv: Lybid'.

2. *Vyshha shkola URSR za 50 rokiv (1917–1967) (Istorychnyj narys): u 2 ch. (1967)*. [Higher school in the UkSSR in 50 years (1917–1967) (Historical sketch): in 2 parts]. Kiyiv: V-vo Kyi'vs'kogo universytetu. – Ch. 1 (1917–1945).

3. Ivashyna, G. Z. (1977). *50 rokiv systemy pedagogichnoi' osvity Ukrain's'koi' RSR*. [50 years of the system of pedagogical education in the Ukrainian SSR] // *Pochatkova shkola*. – № 12, 1–5.

4. *Kyevskij unyversytet. Dokumenty' u materiyaly'. 1834–1984 (1984)*. / [sost. V. A. Zamlynskyj, A. A. Buravchenkov, A. V. Dolynskij y dr.]. [Kiev university. Documents and materials. 1834–1984]. Kiyiv: Vyshcha shkola.

5. Majboroda, V. K. (1992). *Vyshha pedagogichna osvita v Ukraini: istorija, dosvid, uroky (1917–1985)*. [Higher pedagogical education in Ukraine: history, experience, lessons (1917–1985)]. Kiyiv: Lybid'.

6. *Materiyaly' po reorganizacyy vuzov, vtuzov, tehnykumov y rabfakov SSSR (1930)*. [Materials on the reorganization of higher educational institutions, higher technical educational institutions, technical schools and vocational faculties USSR]. Moscow: Gosyzzdat RSFSR.

7. *Pedagogicheskaja encyklopedyja: v 3 t. (1927–1929)* / [pod red. A. G. Kalashnykova]. [Pedagogical encyclopedia: in 3 vol.]. Moscow: Rabotnyk prosveshheniya.

8. Postolatij, V. V. (2006). *Pedagogichna osvita na Kirovohradshhyni (1865–1965 rr.)*. [Pedagogical education in Kirovohrad region (1865–1965)]. Kirovohrad: Nacvydav, 2006.

9. Radul, O. S. (2011). *Istorija vyshhoi' shkoly Jevropy (V st. – seredyna XX st.)*. [History of higher education in Europe (Vth – mid XXth)]. Kirovohrad: Imeks-LTD.

10. *Har'kovskij gosudarstvennyj unyversytet. 1805–1980. Ystorycheskij ocherk (1980)*. [Kharkiv state university 1805–1980. Historical shetch]. Har'kov: Vyshha shkola. Yzd-vo pry Har'k. un-te.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАДУЛ Ольга Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Наукові інтереси: історія вітчизняної педагогіки, історія вищої школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RADUL Olga Serhiyivna – Doctor of Pedagogical Science, Professor, Chair of Pedagogy of Preliminary and Primary Education professor at Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: history of domestic pedagogy, history of higher institutes of learning.

УДК 371.4

РИБІНСЬКА Юлія Анатоліївна – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземної філології Київського національного університету культури та мистецтв
e-mail: juliaodour@rambler.ru

МЕТОД МОНТЕССОРІ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Питання, пов'язані з раннім навчанням іноземних мов, є на сьогодні предметом широкої дискусії серед науковців, психологів, методистів, учителів іноземних мов, адже раннє дитинство визначено вченими як найбільш сенситивний період для оволодіння іноземними мовами. Доведено, що для цієї вікової категорії характерне інтенсивне формування пізнавальних процесів у дитини, швидко й

легке запам'ятовування мовної інформації, високі імітаційні здібності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За останній час опубліковано велику кількість наукових праць з означеної проблеми, що пояснюється ефективністю засвоєння іноземної мови саме в дошкільному віці, сензитивному для оволодіння мовами (В. Альперіна, Л. Віготський, І. Вронська, Н. Імедадзе, В. Колечко, О. Першукова, Т. Полонська,